

شناوری جمعیت در ایران

مجری

محمد اسماعیل ناصحی

همکاران طرح

بهر روز همراهی - رضا ستوده فرکوش - الهام فتحی

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

پژوهشکده‌ی آمار

بهار ۱۳۸۷

به نام خداوند جان و خرد

پیش گفتار

سرشماری‌های عمومی نفوس و مسکن یکی از عمده‌ترین راه‌های شناخت کشورها از ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی برای برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی خدمات و فعالیت‌های ملی و منطقه‌ای است. امروزه در اغلب کشورها سرشماری‌های نفوس به فاصله‌ی ۵ یا ۱۰ سال یک بار به مرحله‌ی اجرا در می‌آید. در جمهوری اسلامی ایران نیز سرشماری عمومی نفوس و مسکن مطابق ماده‌ی ۴ قانون مرکز آمار ایران، هر ده سال یک بار با فرمان رئیس جمهوری اجرا می‌شود. این سرشماری در سال‌های ۱۳۳۵، ۱۳۴۵، ۱۳۵۵، ۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ منطبق با جدیدترین روش‌های علمی به مرحله اجرا درآمده است.

از آنجایی که در این سرشماری‌ها، جمعیت به‌عنوان محور و هدف توسعه، از ابعاد مختلف مورد توجه قرار می‌گیرد و اطلاعات به تفصیل گردآوری می‌شود، لذا از منابع بسیار غنی در شناخت ویژگی‌های جمعیتی کشور محسوب می‌شوند.

اگرچه داده‌های خام سرشماری فی‌نفسه نمادهای گویایی از خصیصه‌های مختلف جمعیت یک جامعه‌اند، اما ارزش واقعی آن‌ها زمانی پدیدار می‌شود که توسط اهل فن با رویکرد به پیوندهای متقابل پدیده‌ها تحلیل و تفسیر شوند. به منظور حصول به این گونه تحلیل‌ها، پژوهشکده‌ی آمار برای اولین بار با کمک پژوهشگران و صاحب‌نظران اجتماعی، اقتصادی و آماری اقدام به انجام طرح‌های پژوهشی

در ابعاد گسترده در زمینه تحلیل ویژگی‌های جمعیتی (اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی)، مسکن، امکانات و تسهیلات، مهاجرت (داخلی، خارجی) نموده است.

مجموعه حاضر یکی از طرح‌های انجام شده در زمینه تحلیل نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ می‌باشد که امید است پاسخگوی بخشی از نیاز کاربران باشد.

گروه پژوهشی آمارهای اقتصادی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	۱- تعداد جمعیت
۷	۲- ترکیب جنسی و سنی
۷	۱-۲- نسبت جنسی
۸	۲-۲- ترکیب سنی
۱۰	۳-۲- هرم سنی
۱۴	۳- توزیع استانی
۱۴	۱-۳- تعداد جمعیت
۲۰	۲-۳- محل کار یا تحصیل
۲۳	۴- جمعیت شناور در شهرهای دارای جمعیت ۱۰۰ هزار نفر و بیش تر
۲۳	۱-۴- شهرهای جمعیت شناور فرست
۲۳	۴-۱-۱- شهرهای با جمعیت شناور فرست بیش از ۱۰۰ هزار نفر
۲۵	۴-۱-۲- شهرهای با جمعیت شناور فرست بین ۵۰ تا ۱۰۰ هزار نفر
۲۶	۴-۱-۳- شهرهای با جمعیت شناور فرست بین ۲۵ تا ۵۰ نفر
۲۷	۴-۱-۴- شهرهای با جمعیت شناور فرست بین ۱۰ تا ۲۵ هزار نفر
۳۰	۴-۱-۵- شهرهای با جمعیت شناور فرست بین ۵ تا ۱۰ هزار نفر
۳۲	۴-۱-۶- شهرهای با جمعیت شناور فرست بین ۲۵۰۰ تا ۵۰۰۰ نفر
۳۴	۴-۱-۷- شهرهای با جمعیت شناور فرست کمتر از ۲۵۰۰ نفر

۳۶	۲-۴- شهرهای جمعیت شناورپذیر
۳۶	۱-۲-۴- شهرهای بیش از ۱۰۰ هزار نفر جمعیت
۳۶	۲-۲-۴- جمعیت شناورپذیری در شهرهای مرکز استانها
۴۱	۵- جمعیت شناور در نقاط شهری بالای ۱۰۰ هزار نفر
۴۱	۱-۵- جمعیت شناورفرستی
۴۱	۱-۱-۵- شهرهای با جمعیت شناور بالای ۱۰۰ هزار نفر
۴۲	۲-۱-۵- شهرهای دارای جمعیت شناور بین ۲۵ تا ۵۰ هزار نفر
۴۳	۳-۱-۵- شهرهای دارای جمعیت شناور بین ۱۰ تا ۲۵ هزار نفر
۴۴	۴-۱-۵- شهرهای دارای جمعیت شناور بین ۵ تا ۱۰ هزار نفر
۴۶	خلاصه و نتیجه گیری
۴۹	پیوست

شناوری جمعیت، پدیده‌ای جدید در جابه‌جایی جمعیت است که با گسترش کلان شهرها ظاهر شده است. این پدیده، ماهیت متفاوتی با سایر جابه‌جایی‌های جمعیتی دارد. به لحاظ اینکه جابه‌جایی درون یک نقطه جمعیتی نیست، با جابه‌جایی داخلی متفاوت است و به دلیل آن که اینگونه افراد، محل سکونت خود را تغییر نمی‌دهند، با جابه‌جایی به مفهوم مهاجرت بین نقاط، متفاوت است. در واقع جمعیت مذکور اغلب به اضطرار در یک نقطه جمعیتی (معمولاً حاشیه کلان شهرها و شهرهای بزرگ) ساکن و در نقطه دیگر (معمولاً کلان شهرها و شهرهای بزرگ) به کار یا تحصیل اشتغال دارند.

این گونه افراد نیز مانند سایر جابه‌جا شونده‌ها بر دو نقطه جمعیتی (مبدأ و مقصد) اثر می‌گذارند. اثری که بر این دو جامعه می‌گذارند، به لحاظ اقتصادی مثبت ولی در برخی کلان شهرها که با معضلاتی مانند ترافیک، ضعف تأسیسات زیر بنایی مواجه‌اند، این افراد اثر منفی تشدید کننده‌ای دارند.

گرچه اطلاعات پراکنده‌ای در مورد جمعیت شناور در کشورهای مختلف مطرح شده است ولی کشوری که به‌طور مشخص به این موضوع پرداخته است، کشور چین است. بر اساس اطلاعات سرشماری سال ۲۰۰۰، در این کشور جمعیتی حدود ۱۴۴ میلیون نفر تحت عنوان جمعیت شناور با تعریف خاص خود شناخته شده‌اند که تقریباً ۱۱/۴ درصد کل جمعیت آن را تشکیل می‌دهند. گفتنی است که بنابر تعریف در سرشماری سال ۲۰۰۰ آن کشور، جمعیت شناور بخش انبوه و روبه‌رشدی از مهاجران هستند که در محلی غیر از محل ثبت خانوارشان سرشماری شده‌اند.^۱

در کشور ما، اخیراً بحث جمعیت شناور عمدتاً برای شهر تهران به عنوان یکی از معضلات این شهر مطرح شده است. در مباحث اغلب غیر کارشناسی، گفته می‌شود جمعیت شهر تهران روزها ۱۰ و شب‌ها ۷ میلیون نفر است. این پیش فرض و مسایل روزافزون کلان‌شهرها به ویژه شهر

^۱ -China's floating Population: New Evidence (From the 2000 Census, zai Liang- Zhong Dong Ma-September 2004)

تهران موجب درج پرسشی در سرشماری نفوس ومسکن سال ۱۳۸۵ شد که محل کار و تحصیل با محل سکونت افراد پرسش شود.

در تحقیق حاضر، این پدیده در سطح ملی، استانی و شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر جمعیت بررسی شده است. روش تحقیق عمدتاً اسنادی و منبع اطلاعات، نتایج سرشماری عمومی نفوس ومسکن سال ۱۳۸۵ بوده است.

یافته‌های تحلیل

۱- تعداد جمعیت

با توجه به برداشت‌های مختلف از این پدیده و تعاریف متفاوت در کشورهای جهان، اشاره‌ای به تعریف جمعیت شناور در کشورمان ضروری است. در سرشماری سال ۱۳۸۵ ایران از افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر حاضر و غایب موقت خانوار، دارای کار یا محصل، شهر یا آبادی محل کار یا تحصیل آنان به تفکیک همین شهر یا آبادی، جای دیگر برحسب شهر یا آبادی پرسش شده است. با توجه به این پرسش، افرادی که محل کار یا تحصیل آن‌ها در خارج از محل سکونت‌شان بوده است، به‌عنوان جمعیت شناور شناخته شده‌اند.

از جمعیتی حدود ۳۲ میلیون نفر که براساس سرشماری سال ۱۳۸۵ شاغل یا محصل ۱۰ ساله و بیش‌تر بوده‌اند، حدود ۲۹ میلیون نفر در همان شهر یا آبادی محل سکونت خود به کار یا تحصیل اشتغال داشته‌اند. حدود ۴ میلیون نفر (۳/۸۷ میلیون نفر) در شهر یا آبادی دیگر و تعدادی وضعیت خود را اظهار نکرده‌اند (جدول ۱، نمودار ۱). گفتنی است که با توزیع نسبی اظهار نشده‌ها، جمعیت مذکور به ۳/۹۳ میلیون نفر می‌رسد.

بنابراین، حدود یک هشتم جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر کشورمان شناور بوده‌اند. اگر به این موضوع توجه شود که در کل کشور، جمعیت مهاجر اعم از داخل استانی و بین استانی طی دهه ۸۵-۱۳۷۵ حدود ۱۲ میلیون نفر بوده و جمعیت شناور حدود یک سوم آن است، اهمیت این نوع جابه‌جایی مشخص‌تر می‌شود. حدود ۹ درصد جمعیت ۱۰ ساله و بیش‌تر شهری کشور شناور بوده‌اند، در حالی که نسبت متناظر در جامعه روستایی حدود ۲۰ درصد بوده است، این وضع نشان می‌دهد که جامعه روستایی کشور با توجه به جمعیت آن به لحاظ جمعیت شناور فرستی بیش از جامعه شهری متأثر بوده است. با وجود این که جمعیت روستایی حدود ۳۲ درصد جمعیت کشور را در آن سال

تشکیل داده است، ولی چنان که در جدول ۲ و نمودار ۲ مشاهده می‌شود، حدود ۵۰ درصد جمعیت شناور کشور را شامل می‌شود. این نسبت در بین افرادی که برای کار یا تحصیل به شهر دیگری مراجعه می‌کنند حدود ۴۴ درصد و افرادی که به آبادی^۱ دیگری برای کار یا تحصیل می‌روند حدود ۷۱ درصد است. از سوی دیگر، از آن جا که جمعیت شناور به‌عنوان معضلی برای کلان شهرها مطرح است، توجه به مقصد مهاجرت اهمیت دارد. چنان‌که در جدول ۳ و نمودار ۳ مشاهده می‌شود نزدیک به ۸۰ درصد از جمعیتی که در کل کشور محل سکونت خود را ترک و در جای دیگری به کار یا تحصیل اشتغال داشته‌اند، مقصدشان شهر بوده است. این نسبت در جامعه شهری تا ۸۸ درصد و در جامعه روستایی به ۷۱ درصد رسیده است. این وضع نشان می‌دهد که جامعه شهری به لحاظ جمعیت شناورپذیری بیش از جامعه روستایی متأثر می‌باشد.

اثر جمعیت شناور بر جامعه روستایی و شهری کشور به نوعی از جریان مهاجرت در کل کشور تبعیت می‌کند. اطلاعات موجود نشان می‌دهد که رشد جمعیت شهری و روستایی کشور طی دوره ۲۰ ساله ۸۵-۱۳۶۵ پس از بازسازی (اضافه کردن جمعیت شهرهای ایجاد شده طی دوره مذکور به جمعیت شهری در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵ و کم کردن از جامعه روستایی در آن سال‌ها) به ترتیب ۲/۸۲ و ۰/۱۱ درصد بوده است که با توجه به رشد طبیعی آن دو جامعه به وضوح مهاجرفرستی جامعه روستایی و مهاجرپذیری جامعه شهری را نشان می‌دهد.

نکته قابل توجه دیگر این که از مجموع جمعیت ۳/۱ میلیون نفری که محل کار یا تحصیل آن‌ها شهر دیگری بوده است، ۵۶ درصد از آن‌ها مبدأ شهری و بقیه روستایی بوده‌اند. این در حالی است که در بین ۷۹ هزار نفری که محل کار و تحصیل آن‌ها آبادی دیگر بوده است حدود ۲۹ درصد شهری و بقیه روستایی بوده است. این تفاوت در واقع به نوعی گرایش ساکنین دو جامعه با

۱- نکته‌ای که باید در ترکیب جمعیت شناور در نظر داشت، تفاوت تعریف آبادی و روستاست. براساس تعریف در سرشماری اخیر، "آبادی به مجموعه یک یا چند مکان و اراضی به هم پیوسته (اعم از کشاورزی و غیرکشاورزی) گفته می‌شود که خارج از مجموعه از شهرها واقع شده و دارای محدوده ثبتی یا عرفی مستقلی است". بنابراین، آبادی لزوماً یک روستا نیست، بلکه می‌تواند یک کارگاه صنعتی، یک مرغداری یا گاوداری با هویت مستقل از یک روستا یا شهر باشد.

ویژگی‌های مشابه به سکونت در آن‌ها را نشان می‌دهد. به بیان دیگر، بیش‌تر شهری‌های شناور گرایش به کار یا تحصیل در شهر دیگر و در مقابل روستایی‌های شناور گرایش به کار یا تحصیل در روستای دیگر دارند که البته به نظر می‌رسد در مورد جامعه روستایی، بیش‌تر موضوع تحصیل مطرح است.

نکته دیگری که در اطلاعات جمع‌آوری شده وجود دارد، این است که حدود ۲۳۱ هزار نفر از جمعیت شناور با منشأ شهری برای کار یا تحصیل به روستا می‌روند. این پدیده جدید واقعیتی است که در بسیاری از شهرهای کشور حتی شهرهای کوچک دیده شده است. این گونه افراد شناور معمولاً برای کار به روستا می‌روند. گرچه پذیرش این واقعیت با توجه به این‌که علت عمده مهاجرت روستاییان در شهرها، کمبود شغل در روستاها اعلام می‌شود مشکل است ولی شواهد نشان می‌دهد این پدیده که با گسترش دسترسی‌ها و ارتباطات به وقوع پیوسته است واقعیتی که معمولاً در خانوارهای شهری با منشأ روستایی دیده می‌شود. این‌گونه خانوارها معمولاً دارای اراضی کشاورزی در روستا هستند و در شهر شغل مناسب خود را نیافته‌اند و یا این‌که کشاورزی شغل دوم آنان است. بنابراین، در شهر ساکنند و افراد شاغل آن‌ها روزانه برای کار در مزارع، گاو‌داری و یا مرغداری به روستا می‌روند.

در نهایت این‌که، گرچه در مجموع سهم جمعیت شناور از ۵/۵ درصد افراد کشور فراتر نمی‌رود ولی این اطلاعات نشان می‌دهد که توسعه ناموزون شهر و روستا و همین‌طور بین نقاط شهری به ویژه کلان شهرها و شهرهای اقماری آن‌ها موجب این جابه‌جایی شده است. این توسعه اگر با معضلات جانبی برای هردو جامعه همراه نباشد، می‌تواند به توسعه هر دو جامعه کمک کند و در غیر این صورت شهر جمعیت شناورپذیر را با مشکلات بیش‌تری مانند فشار بر منابع و امکانات از جمله آب، برق، شبکه راه‌ها و روبرو می‌سازد.

جدول ۱- جمعیت شاغل یا محصل ۱۰ ساله و بیشتر بر حسب محل کار یا تحصیل و محل سکونت- آبان ۱۳۸۵

همین شهر یا آبادی					شرح	
اظهار نشده	آبادی دیگر	شهر دیگر	همین شهر یا آبادی	جمع		
۴۸۷۴۳۳	۷۹۰۲۲۶	۳۰۸۲۵۲۴	۲۷۵۳۱۹۸۰	۳۱۸۹۲۱۶۳	تعداد	کل
۱.۵	۲.۵	۹.۷	۸۶.۳	۱۰۰.۰	درصد	
۳۴۵۸۱۶	۲۳۰۹۷۴	۱۷۳۶۸۸۶	۲۰۲۰۲۷۳۸	۲۲۵۱۶۴۱۴	تعداد	شهری
۱.۵	۱.۰	۷.۷	۸۹.۷	۱۰۰.۰	درصد	
۱۴۱۶۱۷	۵۵۹۲۵۲	۱۳۴۵۶۳۸	۷۳۲۹۲۴۲	۹۳۷۵۷۴۹	تعداد	روستایی
۱.۵	۶.۰	۱۴.۴	۷۸.۲	۱۰۰.۰	درصد	

جدول ۲- توزیع جمعیت شناور بر حسب مقصد- آبان ۱۳۸۵

آبادی دیگر		شهر دیگر		جمع		شرح
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۱۰۰	۷۹۰۲۲۶	۱۰۰	۳۰۸۲۵۲۴	۱۰۰	۳۸۷۲۷۵۰	کل
۲۹.۲	۲۳۰۹۷۴	۵۶.۳	۱۷۳۶۸۸۶	۵۰.۸	۱۹۶۷۸۶۰	شهری
۷۰.۸	۵۵۹۲۵۲	۴۳.۷	۱۳۴۵۶۳۸	۴۹.۲	۱۹۰۴۸۹۰	روستایی

جدول ۳- توزیع جمعیت شناور بر حسب مبدأ- آبان ۱۳۸۵

آبادی دیگر	شهر دیگر	جمع	شرح	
۷۹۰۲۲۶	۳۰۸۲۵۲۴	۳۸۷۲۷۵۰	تعداد	کل
۲۰.۴	۷۹.۶	۱۰۰	درصد	
۲۳۰۹۷۴	۱۷۳۶۸۸۶	۱۹۶۷۸۶۰	تعداد	شهری
۱۱.۷	۸۸.۳	۱۰۰	درصد	
۵۵۹۲۵۲	۱۳۴۵۶۳۸	۱۹۰۴۸۹۰	تعداد	روستایی
۲۹.۴	۷۰.۶	۱۰۰	درصد	

۲- ترکیب جنسی - سنی

۱-۲- نسبت جنسی

اطلاعات سرشماری سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد که جابه‌جایی جمعیت از نوع شناوری در مردان کشور بیش از زنان آن است. چنان‌که در جدول ۴ مشاهده می‌شود نسبت جنسی در کل جامعه ۳۰۵ است. به بیان دیگر، در ازای هر ۳ نفر مردی که محل کار یا تحصیل آن‌ها خارج از محل سکونت‌شان است، یک نفر زن چنین وضعی دارد. این نسبت در بین افرادی که شهر دیگری را به‌عنوان محل کار یا تحصیل انتخاب می‌کنند، بیش‌تر از افرادی است که به آبادی دیگری می‌روند، چنان‌که در جامعه شهری ۳۳۴ و در جامعه روستایی ۲۷۸ بوده است. این تفاوت نشان می‌دهد که مردان شهری در مقایسه با مردان روستایی شناورترند. تفاوت محسوس در مورد نسبت جنسی جمعیتی است که منشأ شهری دارند و محل کار یا تحصیل آن‌ها آبادی دیگر است که رقمی برابر ۵۲۱ است. در واقع جمعیت مردان این جامعه ۵ برابر بیش از زنان است که به نحوی مشکل زنان را در انتخاب روستا به‌عنوان محل کار و تحصیل را نشان می‌دهد. واقعیتی که با توجه به ویژگی‌های فرهنگی - اجتماعی جامعه توجیه‌شدنی است. ضمن آن که این افراد شناور معمولاً مربوط به خانوارهایی هستند که زمینه فعالیت از قبیل کار در مزارع و ... دارند و اغلب منشأ روستایی دارند و عمدتاً مرد هستند. در مقابل، نسبت جنسی در بین جمعیت شناور، افرادی که منشأ روستایی داشته و به آبادی دیگری می‌روند، نسبت مردان حدود ۲/۲ برابر زنان است. به نظر می‌رسد کم‌تر بودن این نسبت در جامعه روستایی عمدتاً از شناوری برای تحصیل ناشی شده باشد. واقعیتی که کمبود امکانات آموزشی برای دختران سنین بالای ۱۰ سال روستاهای کشور به ویژه دوره راهنمایی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج سرشماری ۱۳۸۵، به ازای هر ۲ پسر یک دختر برای تحصیل به روستاهای دیگر می‌رود.

جدول ۴- جمعیت شاغل یا محصل ۱۰ ساله و بیش تر ساکن در شهر یا آبادی دیگر بر حسب جنس- آبان ۱۳۸۵

نسبت جنسی			جای دیگر			شرح	
آبادی	شهر	جمع	آبادی	شهر	جمع		
۲۷۴	۳۱۳	۳۰۵	۷۹۰۲۲۶	۳۰۸۲۵۲۴	۳۸۷۲۷۵۰	مرد و زن	کل
			۵۷۹۱۶۳	۲۳۳۶۵۱۰	۲۹۱۵۶۷۳	مرد	
			۲۱۱۰۶۳	۷۴۶۰۱۴	۹۵۷۰۷۷	زن	
۵۲۱	۳۱۸	۳۳۴	۲۳۰۹۷۴	۱۷۳۶۸۸۶	۱۹۶۷۸۶۰	مرد و زن	شهری
			۱۹۳۷۷۳	۱۳۲۰۹۲۲	۱۵۱۴۶۹۵	مرد	
			۳۷۲۰۱	۴۱۵۹۶۴	۴۵۳۱۶۵	زن	
۲۲۲	۳۰۸	۲۷۸	۵۵۹۲۵۲	۱۳۴۵۶۳۸	۱۹۰۴۸۹۰	مرد و زن	روستایی
			۳۸۵۳۹۰	۱۰۱۵۵۸۸	۱۴۰۰۹۷۸	مرد	
			۱۷۳۸۶۲	۳۳۰۰۵۰	۵۰۳۹۱۲	زن	

۲-۲- ترکیب سنی

بررسی ساختار سنی جمعیت شناور نشان می‌دهد که در گروه سنی ۱۰-۱۴ ساله، شناوری جمعیت کم است، چنان که سهم این گروه سنی از جمعیت شناور در مقایسه با درصد آن از کل جمعیت ۳/۳ درصد کم تر است. این وضع که در واقع متأثر از شرایط اقتصادی- اجتماعی جامعه است و ناشی از آسیب پذیری بیش تر افراد واقع در این گروه سنی برای جابه‌جایی برای تحصیل در جای دیگر یا دستیابی به شغل می‌باشد. اگر از انتظار دستیابی به شغل برای این گونه افراد صرف‌نظر شود، کم بودن این نسبت می‌تواند در این واقعیت نهفته باشد که خانوارهای آن‌ها نیازی برای دستیابی به امکانات آموزشی این گروه سنی در محل دیگری را احساس نمی‌کنند. با گذر از گروه سنی ۱۰-۱۴ ساله، ملاحظه می‌شود که تفاوت محسوسی بین سهم دو گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله و ۲۰-۲۴ ساله جمعیت شناور با نسبت این دو گروه سنی در جمعیت ۱۰ ساله و بیش تر کشور دیده می‌شود. چنان که حدود ۴۲ درصد از جمعیت شناور در این دو گروه سنی هستند. در حالی که سهم جمعیت این دو گروه سنی در جمعیت ۱۰ ساله و بیش تر کشور به ۳۰ درصد هم نمی‌رسد. پس از گذر از دو گروه سنی پیش گفته سهم جمعیت شناور از کل جمعیت آن به تدریج کم

می‌شود و به ساختار کل جمعیت نزدیک می‌شود تا گروه سنی ۳۵-۳۹ ساله که سهم جمعیت این گروه سنی از جمعیت شناور با سهم آن از کل جمعیت یکسان می‌شود و از آن گروه به بعد، وضع برعکس می‌شود و با رسیدن به گروه‌های سنی بالاتر فاصله بین سهم گروه‌های سنی از جمعیت شناور کم‌تر از سهم آن گروه‌ها از کل جمعیت می‌شود. این وضع نشان می‌دهد که حدود سه چهارم جمعیت شناور (۷۴/۲ درصد) در گروه‌های سنی ۱۵ تا ۴۰ ساله است. در حالی که رقم متناظر در ساختار کلی جمعیت نزدیک به ۶۰ درصد است. با توجه به تحرک بیش‌تر این گروه سنی برای کار یا تحصیل نسبت به سایر گروه‌های سنی، فراوانی جمعیت در این گروه عمده سنی توجیه‌پذیر است.

چنان که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، بین جامعه شهری و روستایی تفاوت محسوسی وجود دارد. در حالی که گروه سنی نما در جامعه شهری گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله با رقمی برابر ۲۶ درصد، در جامعه روستایی گروه سنی در یک گروه سنی پایین‌تر است. این تفاوت در مغایر بودن علت شناورشدن جمعیت در این دو جامعه نهفته است. جمعیت واقع در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله معمولاً افرادی هستند که برای برخورداری از تحصیلات عالی جابه‌جا می‌شوند که معمولاً این امکانات در شهرها مستقرند و یا برای دستیابی به شغل جابه‌جا می‌شوند که زمینه آن در شهرها به مراتب بیش از روستاهاست.

بالا بودن نسبت جمعیت شناور در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله روستایی نشان‌دهنده این واقعیت است که امکانات آموزشی مناسب این گروه سنی در روستاهای محل سکونت، کم است و افراد این گروه سنی اغلب برای دسترسی به امکانات آموزشی مناسب سن خود ناچار به مراجعه به محل دیگری می‌شوند.